

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020

Hyväksytty Tarkastuslautakunnan
kokouksessa 15.6.2021 § 35

SISÄLLYSLUETTELO

TARKASTUSLAUTAKUNTA	3	ARVIO VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA	8
Tehtävät	3	Kuntakonsernin talous	8
Kokoonpano ja tilintarkastaja	3	Kuntakonsernin talouden tunnusluvut	9
Toiminta	4	Hallintopalvelut	10
Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomuksen käsittely	5	Hyvinvointipalvelut	10
Kumpukartta 2018–21 -konsernistrategian keskeiset teemat	6	Kaupunkirakennepalvelut	10
Konsernistrategian kärkihankkeiden toteuman väliseuranta	6	Vesihuoltopalvelut	11
		Investoinnit	11
		Kaupunkikonserni	12
		Riskienhallinta ja sisäinen valvonta	13
		Sosiaali- ja terveystalot	15
		Allekirjoitukset	19

Kummunkadun peruskorjaus valmistui vuonna 2020. Kuva: Jari Turpeinen.

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tehtävät

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja kuntakonsernin tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kokoonpano ja tilintarkastaja

Kaupunginvaltuuston vuosiksi 2017–2021 valitsemina tarkastuslautakunnan jäseninä ja varajäseninä ovat vuonna 2020 toimineet seuraavat henkilöt:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Sirkka-Liisa Kolehmainen, puheenjohtaja	Merja Helkamäki
Jari Turpeinen, varapuheenjohtaja	Katja Ratilainen
Lilja Surakka	Pentti Lappalainen
Erkki Räsänen	Olavi Savolainen
Lasse Pauhala	Pentti Hyttinen

Tarkastuslautakunnan sihteereinä ovat toimineet kehitysjohtaja Jukka-Pekka Lätti ja varapuheenjohtaja Jari Turpeinen. Kehitysjohtaja Jukka-Pekka Lätti ei ole osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksissa Matkakumpu Oy:n asioita koskevien osuuksien käsittelyyn.

Tarkastuslautakunnan näkökulmasta on tärkeää, että lautakunnan käytettävissä on

sihteeri, joka tukee lautakunnan työskentelyä eikä ole esteellinen toimimaan tehtävässä.

Kaupunginvaltuusto on valinnut vuosien 2019–2022 tilintarkastajaksi JHTT-yhteisö BDO Audiator Oy:n. Vastuullisena tilintarkastajana on vuonna 2020 toiminut HT, JHT Taina Törrönen / BDO Audiator Oy.

Toiminta

Tarkastuslautakunta on perehtynyt kuntalakiin sekä ohjeistukseen sidonnaisuusilmoituksista ja -rekisteristä. Lisäksi on perehdytty eri toimielinten toimintaan seuraamalla päätöksentekoa lautakuntien pöytäkirjoista sovitun työnjaon mukaisesti sekä kysymällä syventäviä ja ajankohtaisia kysymyksiä eri toimialueilta. Tarkastuslautakunta on osallistunut vuonna 2020 pidettyyn valtuustoseminaariin ja valtuuston

strategiaseminaariin. Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana 12 kertaa. Tilintarkastusyhteisön edustajat olivat läsnä vuoden 2020 aikana neljässä tarkastuslautakunnan kokouksessa.

Tarkastuslautakunnan jäsenten ilmoittamat esteellisyydet on tarkastettu (Tarkltk 29.6.2017, § 44) ja otettu huomioon lautakunnan työssä.

Lautakunnan kuultavana ovat vuoden 2020 aikana ja keväällä 2021 (vuoden 2021 tarkastusta ja arviointia koskevissa asioissa) olleet:

Aika	Henkilö	Aihe
1/20	JHT-tilintarkastaja Taina Törrönen	Tilintarkastajan väliraportti
2/20	vs. ympäristönsuojelusihteri Tiina Raudaskoski	Esittäytyminen ja ajankohtaiskatsaus
4/20	Hallinto- ja talousjohtaja Päivi Lintumäki JHT-tilintarkastaja Taina Törrönen Senior Legal Counsel Heikki Mustonen (BDO Auditor Oy)	Vuoden 2019 tilinpäätös, tammi-maaliskuun 2020 talouskatsaus Tilintarkastusyhteisön katsaus
5/20	JHT-tilintarkastaja Taina Törrönen	Vastuunalaisen tilintarkastajan tarkastusraportti
8/20	Kaupunkirakennejohtaja Jarkko Karvonen Vesihuoltopäällikkö Teemu Laitinen	Kummunkadun peruskorjauksen ja Digiväylä- projektin tilannekatsaus
9/20	Hallinto- ja talousjohtaja Päivi Lintumäki	Sisäinen valvonta, talousarvion toteuma
10/20	JHT-tilintarkastaja Taina Törrönen	Tilintarkastajan väliraportti
11/20	Kaupunginjohtaja Pekka Hyvönen	Kaupungin taloustilanne 2020 ja talousarvion 2021 valmistelu
12/20	Liikuntasihteri Tommi Parkkinen Kaupunkirakennejohtaja Jarkko Karvonen	Urheilutalon peruskorjauksen tilannekatsaus / katselmus

Tarkastuslautakunnan laatima arviointikertomus perustuu tarkastuslautakunnan toimikauden alussa laatimaan arviointisuunnitelmaan, Outokummun kaupungin konsernistrategiaan 2018–2021, kaupunkikonsernin vuoden 2020 talousarvioon, kaupunginhallituksen hyväksymään tilinpäätökseen, tilintarkastajan tarkastusraportteihin, tilintarkastuskertomukseen sekä lautakunnan kokouksissa saatuun informaatioon, toimielinten kokouspöytäkirjoihin, Siun soten talousarvioon, tilinpäätökseen, arviointikertomukseen ja sosiaali- ja potilasasiamiehen selvitykseen vuodelta 2020, sekä jäsenten muutoin hankkimaan tietoon ja tekemiin havaintoihin ynnä muihin saatuihin selvityksiin kaupunkikonsernin toiminnasta.

Osana vuoden 2020 tarkastusta tilintarkastusyhteisö on toteuttanut tarkastuslautakunnan toimeksiannosta kaupunkikonsernin yhtiöiden toimintaa koskevan erillisselvityksen, joka on toimitettu tiedoksi konsernijohtolle. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tilintarkastajan tarkastus-

havaintojen (tilintarkastuskertomus ja erillisselvitys) suosituksia noudatetaan.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt arviointikertomuksen vuodelta 2019 kokouksessaan 3.6.2020 (§ 41). Kaupunginvaltuusto on merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen tiedoksi kokouksessaan 15.6.2020 (§ 17).

Tarkastuslautakunta esitti kaupunginhallitukselle, kaupunginhallituksen elinvoima- ja omistajaohjausjaostolle sekä hyvinvointilautakunnalle kysymyksiä arviointikertomuksen hyväksymisen yhteydessä.

Kaupunginhallitus on antanut vastauksensa 21.9.2020 (§ 127), kaupunginhallituksen elinvoima- ja omistajaohjausjaosto 15.9.2020 (§ 46) ja hyvinvointilautakunta 8.9.2020 (§ 49).

KUMPUKARTTA 2018–21 –KONSERNISTRATEGIAN KESKEISET TEEMAT

KONSERNISTRATEGIAN KÄRKIHANKKEIDEN TOTEUMAN VÄLISEURANTA

Kärkihanke	Toimenpide	Toteuma 2020
<i>Outokummun Mining Camp-kluusterihanke: yhteistoimintaympäristön rakentaminen</i>	Verkostomainen yhteistyö ja vaikuttaminen monitahoisesti	Tarkastuslautakunta toivoo tilannekatsausta valtuustolle.
<i>Siun soten palveluverkon säilyttäminen</i>	Vaikuttaminen mm. Siun soten hallintoelimissä ja neuvottelut	Tarkastuslautakunta toivoo tilannekatsausta valtuustolle.
<i>Maakuntakaava 2040</i>	Vaikuttaminen kaikissa portaissa; poliitikot, viranhaltijat	Outokummulle myönteisiä asioita on saatu etenemään. Tarkastuslautakunta toivoo tilannekatsausta valtuustolle.
<i>Digiväylä-kokonaisuus ja Kummunkadun infran uusiminen</i>		Digiväylä on valmis ja toiminta on aloitettu.
<i>Seudullinen elinvoima- ja kehittämistoiminta</i>	Vaikuttaminen seudullisessa päätöksenteossa sekä vaikuttavan seudullisen kehittämistoiminnan jatkuvuuden puolesta puhuminen erityisesti Josekin jälkeisenä aikana (ts. Business Joensuun aloitettua toimintansa 2019). Maakuntauudistukseen vaikuttaminen (te-palvelut).	Seudullinen elinvoima: Business Joensuun palvelukokonaisuus on monipuolisempi verrattuna Josekiin. Tarkastuslautakunta toivoo BJOelta vahvempaa otetta outokumpulaisten yritysten toimintaympäristöjen kehittämiseen.

<i>2. asteen koulutuksen turvaaminen Outokummussa</i>	Vaikuttaminen Riveriaan luottamushenkilö- ja viranhaltijatasolla sekä vaikuttaminen 2. asteen rahoituksen turvaamiseksi	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että oppilaitosyhteistyötä on tehty. Onko oppilaitosyhteistyötä mahdollista lisätä ja syventää mm. sote-alan kanssa?
<i>Urheilutalon peruskorjaus, suunnittelu 2019, työ 2020</i>	Urheilutalon tilat peruskorjataan ja talotekniikka uusitaan	On toteutunut. Miksi painisalin pesu- ja pukeutumistiloja ei peruskorjattu muiden tilojen yhteydessä?
<i>Liikenneväylähankkeet, erityisesti 9-tie, Viuruniemi-Pöytälahti-tie ja kaivostiet</i>	Vaikuttaminen valtakunnalliseen päätöksentekoon sekä maakunnallisiin ratkaisuihin mm. kaavoituksen osalta.	Viuruniemi-Pöytälahti-tien kunnostustoimenpiteet on saatava käyntiin erityisesti paikallisen elinvoiman edistämiseksi.
<i>Piipon alueen muinaisrannan tutkimukset</i>	Vaikuttaminen tutkimusten toteuttamiseksi.	Mitä tällä kärkihankkeella on tavoiteltu?

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (hyte-työ) on toteutettu kaupungissa strategian mukaisesti. Vuosittainen hyvinvointisuunnitelma on integroitu talousarvioon (mm. HVS-tavoitteet). Outokummun kaupunki hyväksyttiin kesäkuussa 2019 valtakunnalliseen, THL:n koordinoimaan Terve Kunta -verkostoon ensimmäisenä pohjoiskarjalaisena kuntana. Onko valtuusto seurannut, miten verkostotoiminta on edennyt?

Tarkastuslautakunta toivoo talousarvioon yksityiskohtaisia hyte-tavoitteita, esimerkiksi vuosittaisin erityisteemoin. Samalla tavoitteet on selkiytettävä.

Lapsi- ja vanhusvaikutusten arviointia on todettu käytettävän päätöksenteossa, ja asiasta on tiedusteltu ja kerrottu seminaarissa syksyllä 2020. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että asiaa koskeva dokumentaatio on edelleen puutteellinen.

ARVIO VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

Talousarvion toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut ovat sitovia. Toiminnan tunnusluvut eivät ole sitovia, vaan ne ovat arvioita toimintaympäristön kehityksestä.

Kuntakonsernin talous

Outokummun kaupunkikonsernin tulos tilikaudelta 2020 on 73,2 miljoonaa euroa. Outokummun konsernitaseessa ei ole kattamatonta alijäämää eikä siten kuntalain mukaista talouden tasapainottamisvelvoitetta.

Emokaupungin vuosittaiset yli-/alijäämät ovat kertyneet seuraavasti:

TASE T€	2017	2018	2019	2020
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2733	4 990	4889	3 289
Tilikauden yli-/alijäämä	2257	513	-1600	9 559
Taseen kertynyt yli(+)/ali(-) jäämä yht.	4 990	5 503	3 289	12 847

Kaupungin taloudellinen tilanne oli vuoden 2020 aikana heikko. Talous- ja tulevaisuustyöryhmä mietti sopeuttamistoimia keväällä 2020.

Kaupungin vuoden 2020 tilinpäätös ei ole kaikilta osin vertailukelpoinen edellisvuosiin johtuen valtion koronatuista (valtiosuuden lisäys 1,8 miljoonaa euroa, kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus) sekä Outokummun Energia Oy:n enemmistöosuuden myynnistä. Mikäli koronatuista ei olisi tullut ja mikäli Outokummun Energia Oy:stä ei olisi myyty enemmistöosuutta, tilikauden tulos olisi ollut alijäämäinen noin 1 milj. euroa.

Päivitä:

Tilikauden ylijäämä oli 80,0 milj. euroa. Verotulot kasvoivat 5,1 %, ja valtiosuudet 11,6. Kaupungin kumuloitunut ylijäämä taseessa oli 12,9 milj. euroa. Konserni ylijäämä oli 24,0 milj. euroa, ja

konsernitaseen kumuloitunut ylijäämä 29,7 milj. euroa.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat tavoitteet on talouden osalta saavutettu.

Esimerkkejä kaupunkikonsernin riskeistä

- Kiinteistöihin liittyvät riskit, erityisesti huono kunto ja kasvava korjausvelka
- Infraan liittyvät riskit
- Siun soten heikko taloudellinen tilanne ja kyky tarjota lakisääteisiä palveluja

Kaupunkikonsernin talouden tunnusluvut

Kuntalain mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän

vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.

Arviointimenettely voidaan myös käynnistää, jos alla olevassa taulukossa mainitut muut kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet taulukossa mainitut raja-arvot.

	TP 2019	TP 2020	Kyllä/Ei toteudu
Kuntakonsernin alijäämä €/as viimeisin tilinpäätös - 1 000 € ja sitä edeltävä - 500 €	+ 822 €	+ 4531 €	Ei toteudu
TAI SEURAAVAT KAIKKI			
Kuntakonsernin vuosikate negatiivinen (ilman harkinnanvaraisia valtionosuuksia)	5,299 m€	6,236 m€	Ei toteudu
Tulovero-% vähintään 1 %-yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen painotettu	Kaikki kunnat 19,88 Outokumpu 21,75	Kaikki kunnat 19,97 Outokumpu 21,75	Kyllä toteutuu
Kuntakonsernin lainamäärä ylittää kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 %:lla	Kaikki kunnat 6 537 €/as Outokumpu 5 172 €/as	Kaikki kunnat 7 454 €/as Outokumpu 4 928 €/as	Ei toteudu
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %	53,5 %	42,9 %	Ei toteudu

Tarkastuslautakunnan arvio:

Outokummun kaupunkikonsernin kokoluokka on kaupungin väkimäärään nähden merkittävä.

Konsernin tytäryhtiöiden talousnäkömät ovat haasteelliset, ja konsernivelka on korkealla tasolla. Lisäksi infran korjausvelan määrä on kasvava (n. 1,1 milj. / vuosi perustuen

laskennalliseen jälleenhankinta-arvoon 2000 €/m²).

Korjausvelan hallinta on erittäin haasteellista. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan riskienhallinnan ja yhtiöiden elinvoiman kannalta on keskeistä, miten korjausvelan kasvu saadaan katkaistua.

- Korjausvelan laskentakaava:
Laskennallinen jälleenhankinta-arvo (€/m²) x kunnallisteknisen infran koko

Hallintopalvelut

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kaupungin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on uudistettu. Tilintarkastuksen näkökulmasta korjaustoimiin on ryhdytty viipymättä.

Siun soten kattamattomat alijäämät ovat riski kaupungille. Kaupungin edunvalvonnassa ei ole täysin onnistuttu.

Siun soten kuntakohtaisten maksuosuuksien määräytymiseen ja laskutukseen liittyvät epäselvyydet ovat jatkuneet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota hallinnon viranhaltijoiden tehtäväkuvien sirpaleisuuteen, joka hankaloittaa oman työtehtävän täysipainoista toteuttamista. Tukipalvelutoimintojen kehittäminen ja vahvistaminen on tarpeen.

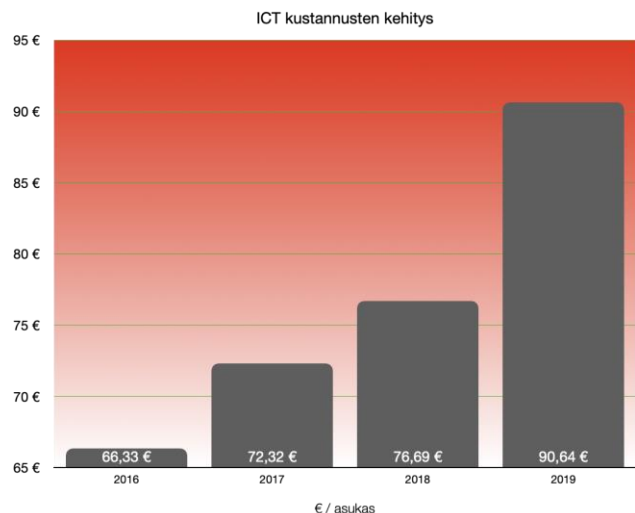
Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kiinnittävät huomiota hankintalain noudattamiseen.

Toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta teetti vuonna 2020 tilintarkastusyhteisöltä selvityksen kaupungin ICT-palvelujen kustannusrakenteesta. Selvityksen tavoitteena on ollut arvioida

Outokummun kaupungin ICT-kulujen kehitystä sekä tasoa suhteessa muihin samankokoisiin kaupunkeihin/kuntiin.

Selvityksen mukaan kaupungin ICT-palvelujen kustannukset ovat euromääräisesti suuret ja kasvusuunnassa (kuvio).

Kuntaliiton aiemmin laatiman kartoituksen mukaan Outokummun ICT-kulut ovat olleet vuonna 2018 linjassa saman kokoluokan (6000–9999 asukasta) kuntien kanssa.

Tarkastuslautakunta on huolissaan kasvaneista ICT-kuluista sekä Meita Oy:n tarjoamien palvelujen laadusta ja hinnasta.

Hyvinvointipalvelut

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kunnan koulun koronatyöskentely on ollut olosuhteisiin nähden erinomaista. Tarkastuslautakunta kiittää koulun henkilökunnan sekä oppilaiden ja huoltajien hyvää työskentelyä.

Outokumpu hyväksyttiin vuonna 2019 UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamalliin. Lapsiystävällisessä kunnassa tehdään lapsivaikutusten arviointia lapsia koskevista päätöksistä ja talousarviossa ohjataan riittävästi rahaa lapsille suunnattuihin palveluihin. Jokaisella lapsella on yhdenvertaiset

mahdollisuudet osallistua ja käyttää palveluita. Malliin lähteneet kunnat voivat saada UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen kahden vuoden kehittämistyön jälkeen.

Tarkastuslautakunta tiedustelee, mikä on toimintamallin tämänhetkinen tilanne Outokummussa.

Kaupunkirakennepalvelut

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kummunkadun infran uusiminen sekä urheilutalon peruskorjaus ovat valmistuneet. Terveyskeskuskiinteistön peruskorjauksesta ja vaihtoehtoisesti uuden kiinteistön rakentamisesta on käyty keskustelua.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on myönteistä, että arvio korjausvelan suuruudesta on laskettu ja että sen kehitystä seurataan.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että kaavoituksen uudistaminen on edennyt.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että

selvitys korjausvelan tasosta ja kehityksestä on tehty ja sisältyy tilinpäätökseen. Olennaista on, että korjausvelan taso ja muutos ovat seurattavissa vuosittain.

Korjausvelan määrään on kyetty vaikuttamaan aktiivisesti (Kummunkadun vesijohto- ja viemäriverkoston uusiminen, Mustolan kerrostalojen purut, Urheilutalon peruskorjaus).

Kaupungin alueilla sijaitsevien pilaantuneiden maiden tilanne sekä niistä koituvat, kaupungin kannalta kohtuuttomat kulut ovat selvittelyssä.

Vesihuoltopalvelut

Tarkastuslautakunta on kuullut vesihuoltopäällikkö Teemu Laitista tulosalueen ajankohtaisasioista.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Peruskorjaussuunnitelmia on toteutettu vesihuoltopalveluissa.

Veden laatu täyttää vaatimukset. Jätevesien osalta puhdistustulokset ovat olleet erinomaiset.

Viestintä kuntalaisille mm. vedenjakelun katkotilanteista on ollut aktiivista ja nopeaa.

Investoinnit

Kaupungin investointimenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 16,5 t. € (toteuma 445 %) ja alittivat muutetun talousarvion 4,2 t. € (toteuma -16,4 %).

Talousarvion investointimäärärahat (netto) ylittänyt (1/20) kohde oli vuonna 2020

- kaupunkirakennepalvelut: viemäriverkosto, -1,0 t eur

Kaupunkikonserni

Yleiset kaupunkikonsernia koskevat asiat

Tarkastuslautakunnan arvio:

- *Konsernivelelän määrä on suuri*
- *Omistajaohjaus on aktiivista*
- *Taloudellisen tilän kehitystä seurataan tunnusluvuin*

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan LEAN-koulutus on myönteinen asia ja edistää osaltaan konsernin sisäisen yhteistyön kehittämistä ja tiivistämistä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että LEAN-prosessit "viedään maaliin".

Kaupunkikonsernin yhteismarkkinointitoimia on toteutettu talousarvion mukaisesti vuonna 2020. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan markkinointia ja markkinoinnin mitattavuutta tulee edelleen kehittää. Verkostomaisen työskentelyn pitäisi olla huomattavasti nykyistä vahvempaa.

Outokummun kaupunkikonserni on väestömäärään nähden suuri ja konsernivelelka on korkealla tasolla. Lisäksi kaupungin mahdollinen velkaantuminen peruskorjausten myötä kasvattanee konsernivelelän määrää. Konserni-strategiassa on määritelty, ettei konsernin asukaskohtainen lainamäärä saa ylittää 6 000 € (2020 vuonna 4 928 €/asukas, 2019 vuonna 5 172 €/asukas). Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että strategiaa noudatetaan.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen sekä elinvoima- ja omistajaohjausjaoston tulee pohtia vaihtoehtoja tytäryhtiöiden talouden tervehdyttämiseen mm. fuusioinnilla ja liikekiinteistöjen myynnillä.

Outokummun Energia Oy

Tarkastuslautakunnan arvio:

Yhtiön osake-enemmistö on myyty vuonna 2020 (Kvalt 26.10.2020 § 37).

Kiinteistö Oy Kummun Kodit

Tilikauden tulos on - 33 t eur.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kiinteistöjen käyttöaste (80,1 %) ei ole saavuttanut talousarvion tavoitetta (83,5 %).

Myönteistä on, että rivitalojen purut (Heikinkatu ja Puistokatu) on toteutettu.

Yhtiön lainakanta on noussut talousarvioon verrattuna. Yhtiön suuri lainakanta ei mahdollista peruskorjauksia.

Outokummun Seudun Teollisuuskylä Oy

Tilikauden tulos on 109 t eur.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Liiketoiminnan uudistamiseen liittyvät strategiset toimenpiteet ovat toteutuksessa.

Yhtiö on tuottanut voittoa.

Myönteistä on, että tilojen käyttöaste on n. 95 % (TA-tavoite yli 90 %).

Riskeinä ovat edelleen vanheneva rakennuskanta ja osakepääoman alasajo.

Outokummun Seurojentalo Oy

Tilikauden tulos on 173 t eur.

Kiinteistöjen käyttöaste 100 %

Yhtiön lainakanta on laskenut

Riita-asiasta myönteinen tulos

Tarkastuslautakunnan arvio:

Seurojentalo Oy:n taloutta rasittaa edelleen raskas velkataakka.

Myönteistä on, että pitkäaikaiset vuokralaiset on saatu pidettyä.

Matkakumpu Oy

Tilikauden tulos on - 37 t eur.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Matkakumpu Oy:n liikevaihto perustuu edelleen suurelta osin kaupungin ostopalveluihin (sopimus).

Matkakumpu Oy:n toiminta on ollut tappiollista. Yhtiön toiminnot ovat olleet koronarajoitusten vuoksi osittain kiinni vuonna 2020.

Matkailutoimialan kehitys ja kiinnostavuus - tavoitteissa ei ole onnistuttu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Matkakumpu Oy pystyisi tekemään taloudellisesti kannattavaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Sosiaalisen median hyödyntämisen pitäisi olla huomattavasti nykyistä vahvempaa osana markkinointia.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan elinvoima- ja omistajaohjausjaoston tulee selvittää, onko yhtiön toiminnalle perusteita.

Kaupungin keskustaa kaivoksen suunnasta kuvattuna. Etualalla Outokummun kirkko. Kuva: Jari Turpeinen.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Uusi konserniohje on hyväksytty (kvalt 24.4.2017, § 27) ja käytössä 1.6.2017 lukien.

Sidonnaisuusrekisteri on ollut käytössä vuonna 2020. Kaikki ilmoitusvelvolliset eivät toimittaneet lakisääteisiä sidonnaisuus-ilmoituksiaan tarkastuslautakunnalle vuosien 2017–2020 aikana. Ilmoituksia puuttuu edelleen neljä kappaletta 15.6.2021 mennessä.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta edelleen pitää avoimuuden kannalta toivottavana, että konsernitilin limiitti merkitään kaupunkikonsernin yhtiökohtaisten tilinpäätösten liitetietoihin.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että riskienhallinta on huomioitu tilinpäätöksessä (s. 34): huomioina mm. sote-kiinteistöt nyk. kuntayhtymämallissa, lähipalvelujen säilyminen, kaupungin henkilöstön ikääntyminen ja eläköityminen, Monitoimihalli Oy:n tilanne sekä kaupungin korjausvelka.

Outokummun kaupunkikeskustaa pallolinssillä kuvattuna. Kuva: Jari Turpeinen

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT, TARKASTUSLAUTAKUNNAN HUOMIOITA OUTOKUMMUN OSALTA:

YLEISTÄ

Vuosi 2020 oli Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän, Siun soten, viides varsinainen toimintavuosi. Kuntayhtymän perussopimuksen mukaan omistajakunnat asettavat sitovan talousraamin Siun sotelle. Viidennelle toimintavuodelle kuntien asettama taloudellinen tavoite oli todella liian tiukka, eikä Siun sote kyennyt muuttamaan toimintaansa niin paljon, että talousraamissa olisi pysytty, vaan kuntayhtymän tilinpäätös oli 4.965.248,70 euroa negatiivinen.

SIUN SOTEN HAASTEET

Vielä tänäkin vuonna yksi Siun Soten suurista haasteista on ollut omistajille toimitettavien luotettavien talouden ja toiminnan seurantaraporttien puuttuminen.

Outokumpu on valittanut hallinto-oikeuteen (KH 15.4.2019, § 80) perussopimuksen vastaisesta lisämaksusta. Tämä maksu on kirjattu vuoden 2019 tilinpäätöksen yli-/alijäämätilille. Oikeuden päätös on tullut 11.5.2021.

Johtuen toistuvista alijäämäisistä tilinpäätöksistä Outokummun tulee seurata ja entistä vahvemmin pyrkiä pitämään edunvalvontaa yllä sekä mm. voimassa olevan palveluntuotantosuunnitelman 2030 toteutumisen ja tasa-arvoisen aseman säilymisen muiden laajan palvelun toimipisteiden kanssa sekä pitämään huolen siitä että meille merkitty yleislääketieteen hoito-osaston sisältämät palvelut etenkin kohta missä sanotaan ”Edellyttää nykyistä laajempaa palveluntarjontaa: esim. kuvantamispalvelut, lääkäripalvelut johonkin aikaan viikonloppuna” tulee täyttämään.

Rekrytointi ja sijaisten saaminen on muodostunut suureksi ja kalliiksi ongelmaksi myös Outokummun osalta. Hienosta paranemista vuoden 2019 tilanteeseen nähden on havaittavissa. Siitä huolimatta pitäisi Siun Soten panostaa entistä vahvemmin

työntekijöiden hyvinvointiin sekä maineen parantamiseen.

PALVELUN LAADUN JA SAATAVUUDEN MITTAAMINEN

Siun Sote ei ole valitettavasti pystynyt tuottamaan riittävän kattavaa mitattua tietoa siihen, kuinka asiakkaat kokevat tullessaan palveluksi. Tätä on luvattu vuodelle 2020, mutta lupausta ei ole pystytty täyttämään, jolloin asiaa ei voida arvioida.

TYÖHYVINVOINTI JA JAKSAMINEN

Työhyvinvoinnin seuranta Outokummun osalta ei ole pystytty tekemään, koska – toisin kuin edellisinä vuosina – meille tarkastuslautakunnalla ei ole ollut mahdollisuutta tutustua hyvinvointikyselyn tuloksiin.

Yleisellä tasolla mediassa olleista tiedoista voidaan päätellä, että merkittävää ja/tai minkäänlaista parannusta vuoden 2019 tilanteeseen ei ole saavutettu.

Muutokset, esimerkiksi tiimimalliin siirtyminen, eivät ole olleet kitkattomia, mikä on rasittanut entisestään tiukilla olleita työntekijöitä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Siun Sote ei ole pystynyt vielääkään kehittämään riittävästi toimintojaan työntekijöiden aseman ja jaksamisen turvaamiseksi sekä työnantajahoukuttelevuuden parantamiseksi. Tämä ei voi olla vaikuttamatta palveluiden laatuun ja saatavuuteen. Tarkastuslautakunnan näkökulmasta tämä on Outokummun kaupungille riski.

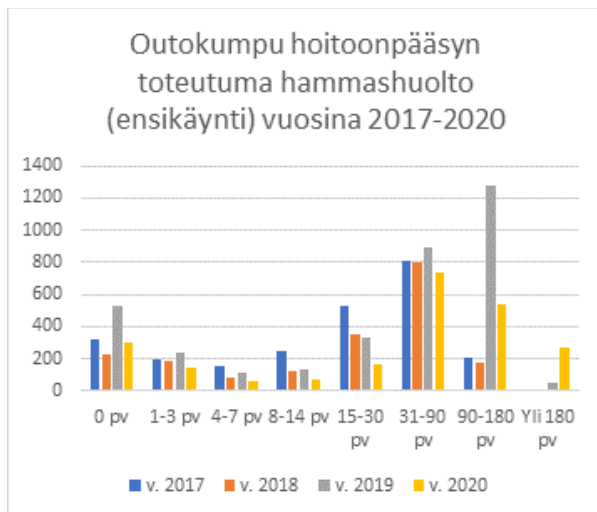
KORONA

Vuoden 2020 suurin haaste oli koronapandemia.

Koronapandemia vaikutti sekä esti palveluiden

pariin pääsyä riippuen kyseisen hetken tulkinnasta siitä missä vaiheessa pandemian maakunnallista levinneisyyttä milloinkin oltiin. Tästä syntyneen hoitovelan purku on yksi suurista haasteista niin terveys- kuin sosiaalipalveluiden saralla.

Tämä näkyy erittäin selkeästi esim. suun terveydenhuollon tilanteessa, jossa hoitotakuun ylittävien (180 vrk) tapausten määrä yli viisinkertaistui verrattuna edelliseen vuoteen.

Outokummun osalta erääksi suureksi haasteeksi muodostui Siun Soten päätös poistaa Outokummun terveyskeskus koronanäytteenottopaikkojen listalta. Tämä vaaransi outokumpulaisten terveyttä, eikä ole varmuutta, montako koronavirustartuntaa jäi Outokummussa sijaitsevan testauspaikan puuttumisen takia havaitsematta; testiin hakeutuneiden määrät laskivat merkittävästi heti, kun outokumpulaiset joutuivat menemään testattaviksi Liperiin tai Joensuuhun, jossa ovat lähimmät testausasemat.

RAJAPINTATYÖ

Kunta-sote-rajapinnan kehittäminen on jäänyt alkuperäisistä tavoitteista jälkeen, ja siihen tarvitaan edelleenkin lisää panostusta, koska toimiva yhteistyö on kaikkien etu.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä suuntauksena, että muualla kuin omassa kunnassa hoidettujen potilaiden määrä on edellisestä vuodesta laskenut.

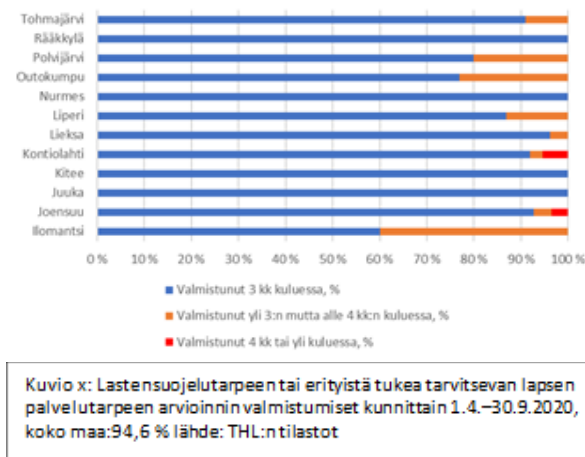
Terveyskeskusairaala	2018	2019	2020
Iloanta	x	9,0 %	20,9 %
Joensuu	24,0 %	22,7 %	29,3 %
Kontiolahti	36,0 %	20,0 %	18,3 %
Outokumpu	30,0 %	33,0 %	22,1 %
Kitee	25,0 %	12,0 %	22,5 %
Lieksa	x	18,0 %	18,5 %
Liperi	26,0 %	32,0 %	30,1 %
Nurmes	x	6,0 %	8,6 %
Rääkkylä	x	x	8,4 %
Tohmajärvi	x	x	19,2 %
Hoitosolut			2020
Heinävesi			46,5 %
Juuka			72,9 %
Polvijärvi			82,3 %

Negatiivisena voidaan sanoa, että lastensuojelun asiakkaana olevien lasten määrä lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää kohden on kasvanut vuoden 2019 tasosta lähes 13 prosentilla.

Huomionarvoista on, että STM:n (2019:8) julkaisemassa Lastensuojelun laatusuosituksessa suositeltavaan asiakkuuksien lukumäärään (25) ei ole vielä päästy.

	v.2017	v.2018	v.2019	v.2020
Heinävesi	31 (0,5 sosit.)	42,3 (koko läntinen alue)**	31	35
Ilomantsi	36	29	Eteläisellä alueella 32/työntekijä	13 Huom. 2 osa-aikaista työntekijää 60 %
Joensuu	sijh. (4,5 sosit), 47 avohuolto 29	40,25 (avohuolto) 53,0 (sijaishuolto)	Keskisellä alueella sijaishuolto keskimäärin 39/sosiaali työntekijä, avohuolto keskim. 37/sosit.	36
Kontiolahti	sijh. (0,5 sosit), 14 avohuolto 30	35 (sijaishuolto) 4,6	kts. Joensuun luvut	kts. Joensuun luvut
Outokumpu	45, joka sis. Okun avoh. 43 P-järven avoh. 13, Okun sijais- ja jälkih. 32 P-järven sijais- ja jälkih. 2 (yht. 2 sosit)	42,3 (koko läntinen alue)**	31	35
Juuka	26 asiakasta /0,55 työntekijää kohden (keskim. 49 asiakasta/työntekijä)	28 asiakasta/0,5 työntekijää/0,5 työntekijä/Nurmes/Valtimo 52 asiakasta/työntekijä	Pohjoisella alueella keskimäärin 35/työntekijä	33,5
Kitee	25	22,5	Eteläisellä alueella 32/työntekijä	38,5
Lieksa	30	42	Pohjoisella alueella keskimäärin 35/työntekijä	33,5
Liperi	50, joka sis. Liperin avoh. 46-52 ja sijais- ja jälkih. 41**Pohjojärven sijais- ja jälkih. Asiakkaita 11 (yht. 3 sosit)**	42,3 (koko läntinen alue)**	31	35
Nurmes	67 asiakasta /1,35 työntekijää kohden (keskim. 49 asiakasta/työntekijää kohden)	59 asiakasta/1,3 työntekijää Juuka/Nurmes/Valtimo 52 asiakasta/työntekijä	Pohjoisella alueella keskimäärin 35/työntekijä	33,5
Pohvijärvi	avoh. 13 sijaishuoltoja (ei omaa sosit) * ks. Oku	42,3 (koko läntinen alue)**	31	35
Rääkkylä	14**	18-21 (sama työntekijä Raakkylässä ja Tohmajärvellä)	Eteläisellä alueella 32/työntekijä	38,5
Tohmajärvi	30**	22	Eteläisellä alueella 32/työntekijä	38,5
Valtimo	5 asiakasta /0,1 työntekijää kohden (keskim. 49 asiakasta/työntekijä)	8 asiakasta/0,2 työntekijää Juuka/Nurmes/Valtimo 52 asiakasta/työntekijä	Pohjoisella alueella keskimäärin 35/työntekijä	Kuntaliitos Nurmeksi en kanssa 1.1.2020 alkaen

Valitettavasti Siun Sote ei ole pystynyt noudattamaan lastensuojelun 3 kk:n määräaika arviointivuonna 2020.

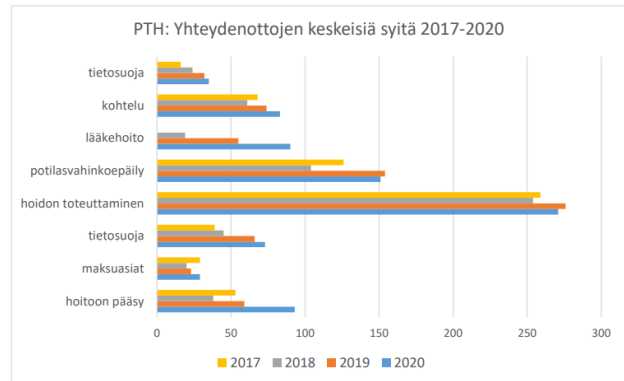

Huomioita Siun soten sosiaali- ja potilasasiamiesten raportista vuodelta 2020:

s. 23: "Terveysasemilla käyttöön otetusta tiimityön mallista on tullut yllättävän paljon negatiivista palautetta. Vaikka yhteyden saaminen terveydenhuollon ammattihenkilöön on voinut parantua, ovat potilaat kokeneet lääkärin vastaanotolle pääsyn hankaloituneen entisestään. Toki terveysasemien lääkäritilannekin on huonontunut, mutta

potilaan oma kokemus on voinut olla se, että nyt tahallisesti estetään potilaan pääsy lääkärin vastaanotolle. Näin kokemus yhteydenotosta terveysasemalle jää kielteiseksi."

Perusterveydenhuoltoa koskevien yhteydenottojen keskeisimmät syyt 2017–2020 (s. 23):

s. 1: "Sosiaali- ja potilasasiamiehille tulleissa yhteydenotoissa ilmaistaan harvoin tyytyväisyyttä palveluihin. Vuonna 2020 on kiitosta tullut asiakkailta gerontologista sosiaalityötä ja yhteisasiakasohjauksen toimintaa koskien. Asiakkaat ovat kokeneet saaneensa apua ja selkeyttä monimutkaiseen elämäntilanteeseensa."

s. 36: "Apulaisoikeusasiamies toteaa, että Siun sotessa tehty tulkinta, jonka mukaan omatyöntekijän nimeäminen iäkkäälle asiakkaalle edellyttäisi usean palvelun tarvetta, on virheellinen. Lainsäädännön lähtökohtana on, että kaikilla asiakkailla on oikeus saada omatyöntekijä. Nimeämisen edellytyksenä ei ole, että asiakas olisi haavoittuvassa asemassa tai että hänellä olisi usean eri palvelun tarve."

Huomioita Siun soten tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2020:

"On tullut esille, ettei ennaltaehkäisevään työhön ole riittäviä resursseja. Potilaiden hakeutuminen omasta tahdosta muihin julkisen sektorin sairaaloihin on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna. Merkittäviä haasteita on paljon, terveys- ja sairaanhoitopalvelujen

toimialueella, ikäihmisten tehostetun palveluasumisen paikkojen puute. Tarkemmat tiedot edellisiin ovat arviointikertomuksessa. Siun soten [www-sivuilta](#) löytyy arviointikertomus 2020.

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen koronaepidemian vuoksi. Siun sote on toiminut erittäin tehokkaasti, kuntien vastuuhenkilöiden kanssa koronan

hoidossa ja tiedottamisessa. Koronasta aiheutuva hoitovelka tulisi huomioida tulevassa talousarviossa.”

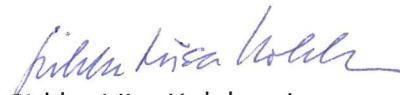
(Siun soten tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Maija Kaverisen katsaus, s. 6)

Kiitokset

Tarkastuslautakunta kiittää Outokummun kaupungin henkilöstöä, luottamushenkilöitä sekä muita tarkastustoimessa mukana olleita hyvästä yhteistyöstä valtuustokauden 2017–21 aikana.

Allekirjoitukset

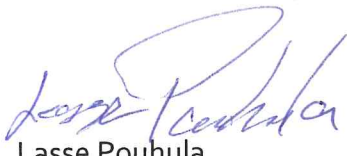
Outokummussa 15.6.2021

Sirkka-Liisa Kolehmainen
Puheenjohtaja

Jari Turpeinen
Varapuheenjohtaja

Lasse Pouhula
jäsen

Erkki Räsänen
jäsen

Lilja Surakka
jäsen